

Muz 1197

ny. Miniszter.

Melléklet a 492.012/2. r. —

1943. számú rendelethez.

Leveg. had. lelt. III

ARCHIVUM

Lelt. sz.: 1116

JK 1180-5
Leltározva 2010

Tájékoztató

a m. kir. honvédség részére rendszeresített főbb
lábbellekről.

Budapest, 1943.

Attila-nyomda részvénytársaság

1180

Mevz 1197

M. kir. Honvédelmi Miniszter.

Melléklet a 492.012/2. r. —
1943. számú rendelethez.

Tájékoztató

a m. kir. honvédség részére rendszeresített főbb
lábbeliekről.

Budapest, 1943.

Attila-nyomda részvénytársaság

A lábbeli a honvéd egyik legfontosabb felszerelési cikke. Ha a honvéd megfelelő lábbelivel nem rendelkezik, úgy ez a kellő harci felkészültséget károsan befolyásolja. Ez minden fegyver és csapatnemre, valamint szolgálati ágakra egyaránt vonatkozik. Ezért minden honvédnek elsőrendű kötelessége, hogy a kiadott lábbelit kíméletesen használja, annak kezeléséhez és karbantartásához értsen és gondja legyen arra, hogy a lábbelije mindig használható legyen.

1.

I. Honvédségnél rendszeresített lábbeliek:

38 M. bakancs:

húsfoldalával kifelé fordított növényi cserzésű zsíros marha felsőbőről készül. Rendszeresítve van azoknak, kik részére más előírva nincs.

2.

A lábbeli összehasonlítva a polgári méretekkel, az alábbi nagyságokban és $\frac{1}{2}$ -os elosztásban készül:

Polgári méret	46	45	44	43	42	41	40	39												
Hossz. csoport	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.												
Honv. méret	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
$\frac{1}{2}$ -os elosztás	2	2	2	2	2	3	5	6	6	15	10	10	7	6	6	6	3	3	2	2

Az egyes hosszúsági csoportba tartozó lábbeliek közül az alacsonyabb számú az erős (szélesebb), a középső a közepes, a nagyobb számú a gyengébb (keskenyebb) láb-méretre készült.

38 M. rövidszárú csizma:

húsfoldalán kifelé fordított növényi cserzésű zsíros marha felsőbőről készült. Rendszeresítve van általában a műszaki alakulatok egy részénél, továbbá a határvadász portyázó alakulatok részére.

3.

A lábbeli összehasonlítva a polgári méretekkel, az alábbi nagyságokban és %-os elosztásban készül:

Polgári méret	47 46	45			44			43			42			41			40			39
Hossz. csoport	I.	II.			III.			IV.			V.			VI.			VII.			VIII.
Honv. méret	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
%-os elosztás	3	4	2	8	2	2	7	7	2	14	6	10	14	2	5	4	3	2	2	1

Az egyes hosszúsági csoportba tartozó lábbeliek közül az alacsonyabb számú az erős (szélesebb), a középső a közepes, a nagyobb számú a gyengébb (keskenyebb) láb-méretre készült.

38 M. lovagló csizma:

4. húsoldalával kifelé fordított növényi cserzésű zsíros marha felsőrészből készül. A szár vászonnal aláragasztott hasszelet mélésbőrrel van bélelve. Ujabbban oly csizmák is készülnek, melyek szára felsőbőr hasítással, vagy sertésbőrrel van bélelve, ezek a csizmák puhaszerűek. Rendszeresítve van a lovasítottak részére.

A lábbeli összehasonlítva a polgári méretekkel, az alábbi nagyságokban és %-os elosztásban készül:

Polgári méret	46	45			44			43			42			41			40			39
Hossz. csoport	I.	II.			III.			IV.			V.			VI.			VII.			VIII.
Honv. méret	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
%-os elosztás	4	4	5	6	4	4	8	7	6	12	10	8	5	4	4	2	1	3	2	1

Az egyes hosszúsági csoportba tartozó lábbeliek közül az alacsonyabb számú az erős (szélesebb), a középső a közepes, a nagyobb számú a gyengébb (keskenyebb) láb-méretre készült.

43 M. bakáncs:

5. vegyes (króm-növényi) vagy növényi cserzésű zsíros marha felsőbőrből készül, színoldalával kifelé fordítva. A vegyes cserzésű bőrből készült lábbeli fekete színűre van festve. A lábbeli orrmerevítővel (kapli) és bőr fejbéléssel van ellátva.

Rendszeresítésre kerül azoknak, kik részére más előírva nincs.

Ezen lábbeliek polgári számozással készültek s egy méretnagyságban általában két szélesség szerepel.

A lábbeli az alábbi nagyságokban és $\%$ -os elosztásban készül.

Méretek		47	46	45	44	43	42	41	40	39	
Bőség száma		1 1	2 1	2 1	2 1	2 1	2 1	2 1	2 1	2 1	
$\%$ -os	hosszban	1	3	8	18	28	22	12	6	2	
	bőségben	100	60	40	60	40	60	40	60	40	60

Az egyes lábbeliek a méretnagyság megjelölése mellett 9 ill. 10 számmal vannak jelölve, mely a lábbeli szélességét jelzi. A 10. számú lábbeli ugyanazon méretnagyság mellett a szélesebb.

41 M. hegyi bakancs:

krómcserezésű zsíros marha és ló felsőbőrből készül, borjúbőrrrel bélelve kettős talppal, orrmerevítővel (kapli) van ellátva. Oly kivitelben készül, hogy síelésre is alkalmas.

Különleges erős vasalással (orrvas, 2 talpvas, sarokvas) van ellátva.

Rendszeresítve van a hegyi csapatok és hegyi felszerelésű hv. alakulatok részére.

A lábbeli összehasonlítva a polgári méretekkel, az alábbi méretnagyságokban és $\%$ -os elosztásban készül:

Polgári méret	47	46	45	44	43	42	41	40	39											
Hossz. csoport	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.											
Honv. méret	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
$\%$ -os elosztás	1	1	2	2	2	4	4	5	6	12	9	10	8	6	6	6	5	5	8	3

Az egyes hosszúsági csoportba tartozó lábbeliek közül az alacsonyabb számú az erős (szélesebb), a középső a közepes, a nagyobb számú a gyengébb (keskenyebb) láb-méretre készült.

41 M. sícipő:

ugyanolyan kivitelben, méretnagyságban és méret-elosztásban készül, mint a 41 M. hegyi bakancs, azzal az

6.

7.

eltéréssel, hogy vasalás helyett csak a sí rögzítésére szükséges pofavassal és sarokpatkóval van ellátva.

Rendszeresítve van a sífelszereléssel ellátott alakulatok részére.

Fűzőscsizma:

8. krómcserezésű zsíros marha vagy ló felsőbőről készül. A fejrész borjúbőrrel van bélelve. Kettős talppal van ellátva, és részben gojserer varrással készül. Rendszeresítve van a hegyi és hv. alakulatok tisztjei, tiszthelyettesei és lovasított legénysége, a páncéljárműves és gk. alakulatok tisztjei és tiszthelyettesei részére.

A lábbeli összehasonlítva a polgári méretekkel, az alábbi nagyságokban és %-os elosztásban készül:

Polgári méret	46		45		44		43		42		41		40		39					
Hossz. csoport	I.		II.		III.		IV.		V.		VI.		VII.		VIII.					
Honv. méret	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
%-os elosztás	1	1	2	2	2	3	3	4	5	11	7	7	12	6	6	6	4	7	6	5

Az egyes hosszúsági csoportba tartozó lábbeliek közül az alacsonyabb számú az erős (szélesebb), a középső a közepes, a nagyobb számú a gyengébb (keskenyebb) láb méretre készült.

Ejtőernyős ugrócipő:

9. ugyanolyan kivitelben, méret nagyságban és méretelosztásban készül, mint a fűzőscsizma. Azzal az eltéréssel, hogy gojserer varrással orr- és sarokvédő vas nélkül és a sarok pedig a talp felé fokozatos lejtéssel készül.

Rendszeresítve van az eje. csapat tisztjei részére, valamint a tiszthelyettesi és legénység részére ugrófelszerelésként.

Könnyűcipő:

10. színoldalával kifelé fordított növényi cserzésű marha felsőbőr, fejrésszel és vitorlaváson szárrésszel bélelve készül.

Rendszeresítve van a lábbetegek, ill. gyengélkedők, valamint etü. intézetek betegosztályain szolgálatot teljesítő legénység részére.

A lábbeli összehasonlítva a polgári méretekkel, az alábbi nagyságokban és %-os elosztásban készül:

Polgári méret	46	45	44	43	42	41	40	39												
Hossz. csoport	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.												
Honv. méret	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
%-os elosztás	2	2	2	2	3	5	6	6	15	10	10	7	6	6	6	3	3	2	2	

Az egyes hosszúsági csoportba tartozó lábbeliek közül az alacsonyabb számú az erős (szélesebb), a középső a közepes, a nagyobb számú a gyengébb (keskenyebb) láb-méretre készült.

Nemezcsizma:

nemez fej és szárrésszel készül bőrtalppal, a szárrészen a „rogyó“-ig színoldalával kifelé fordított növényi cserzésű zsíros marha felsőbőrrel van borítva. 11.

Rendszeresítve van mint különleges téli felszerelési cikk.

A nemezcsizma az alábbi (polgári) méretben és %-os elosztásban készül:

Méret	46	45	44	43	42	41	40	39
%-os elosztás	3	5	10	19	26	18	13	6

Nemezbotos:

nemezfej és szárrésszel készül bőrtalppal, a fejrészen kb. a boka magasságáig színoldallal kifelé fordított növényi cserzésű zsíros marha felsőbőrrel van borítva. 12.

Rendszeresítve van az álló örök részére.

A nemezbotos az alábbi méret nagyságban és %-os elosztásban készül:

Méret	I.	II.	III.
%-os elosztás	18	54.	28.

Szalmabotos:

szalmából, ill. gyékényből egy méret nagyságban készül, a nemezbotos pótlására van hivatva. 13.

II. Lábbeliek tárolása:

Használaton kívül a lábbelieket szellős, hűvös, száraz raktárakban, páronként összekötve kell tárolni. A fűzővel ellátott lábbelieket a fűzővel össze kell kötni, a csizmákat pedig a felhúzóknál kell összekötni. 14.

15. A hegyi bakancsokat a hozzátartozó papírdobozban kell tartani.
16. A bakancsokat állványokra, méretnagyságonként külön-külön, a csizmákat rúdra felakasztva ugyancsak méretnagyságonként külön-külön kell tárolni.

III. Lábbeliek használata.

17. Az alakulatoknál használatra kiadott természetes színű (bakancs, rövidszárú csizma, és lovagló csizma) lábbeliek használatbavétel előtt feketíteni kell, de a rövidszárú csizmák szárát természetes színben kell hagyni, nehogy a pantallót piszkítsa.
18. A lábbeliek feketítésére alkoholban, vagy zsiradékban (karbantartó zsírban) oldott „Nigrosin“ nevű festéket kell használni, (1942. évi 57. sz. Honvédségi Közönyben közzétett 555.900/2. r.—1942. sz. körrendelet 4. pont).
19. A lábbelieket a leg. részére való kiadás előtt méretnagyság szerint kell csoportosítani és mindenkinek a lábméret hosszának és szélességének megfelelő lábbelit kell kiadni. Ez úgy történjék, hogy a polgári méretnek megfelelő hosszúságú lábbeliből először közepes bősséggel kell próbálni, ha az nem felel meg, úgy bővebb, vagy szűkebb lábbelit kell fevenni. Pl. ha valaki 41-es méretű polgári lábbelit visel, úgy részére először a 14-es nagyságú lábbelit kell kiadni, ha az szűknek bizonyul, úgy a 13-as nagyságot kell felpróbálni, ha ez elegendő bő, de hosszban rövidebb, úgy részére a 11-es, vagy 10-es lábbeli lesz megfelelő. A lábbeliek kiadásánál az alosztály cipésmesterek legyenek jelen, hogy megfelelő felvilágosítással szolgáljanak.
20. Miután rendes viszonyok közt télen is ugyanezt a lábbelit viseljük, ügyelni kell arra, hogy a lábbeli oly bő legyen, hogy télen gyapjúkapca viselésénél is kényelmes legyen.
21. Különösen erős hidegben, midőn a gyapjúkapca a hidegtől már nem véd és téli óvóciikként gyapjúharsnya kerül kiadásra, a rendes körülmények között viselt lábbeli nem lesz megfelelő. Ilyenkor a meglévő lábbeli helyett egy számmal nagyobb és ha kell egy szélességgel bővebb lábbelit kell kiadni. Pl. ha valakinek rendes viszonyok között

a 42-es polgári méretű lábbeliből a közepes szélességű (11-es) lábbeli felel meg, annak különösen erős hidegben gyapjúharisnya viselése mellett a 43-as — szélesebb — lábbelit (7-es nagyság) kell kiadni.

Ha a lábbelit már kiválasztottuk, úgy a szobában néhány percig járni kell benne. 22.

Ha a lábbeli kérge szorít, úgy a lábbelit a térdhez szorítva a kéregrészt széjjel húzzuk. 23.

Ezután a lábbelit újból ki kell próbálni, ha a lábbeli megfelel, meg kell vizsgálni, hogy a lábbeli ép-e, pl. nem áll-e ki szeg a talpbélésből, nem szakadt-e valahol a varrás, a tap vagy a sarok nem válik-e el a felsőrésztől. Az orrvédővas, illetve vastalpszeg teljes mennyiségben, (lásd: 44. pont) meg van-e. Ha hiányosságot észlelünk, ezek megszüntetését kell kérni. 24.

Az új, vagy használt lábbeliben az első napokban még a jól illő lábbeli viselésénél is a láb nem egész kényelmesen érzi magát. A lábbelit ki kell járni. Ügyelni kell, hogy a kapca tiszta száraz és gyűrődésmentes legyen, nehogy a lábbeli lábfeltörést okozzon. 25.

IV. Lábbeliek karbantartása és kezelése.

Az alakulatoknak kiadott lábbelieket a kiselejtezéssig állandóan karban kell tartani, mert azáltal a lábbeli élettartamát jóval meg lehet hosszabbítani. 26.

A) Raktárolt lábbeliek:

A raktárban lévő új lábbelieket a ruházati anyagszertár zsírozva adja ki. Ezek karbantartására az első időben, ha megfelelően tároltának, különös gondot nem kell fordítani. A kiszállítás után kb. 1 évvel a rajtalévő zsír kiszárad, tehát azt utánzsírozással pófolni kell. Ha a lábbeli bőryagából a zsiradék kiszárad, úgy a lábbeli bőre kemény és törékeny lesz és idő előtt elhasználódik. Ennek elkerülésére a raktárolt lábbelit 1 évenként után zsírozni. A lábbeli talpat lenolajjal, vagy firnisszel kell utánkenni. 27.

A raktárban lévő használt lábbelit raktározás előtt alaposan meg kell vizsgálni, hogy az kijavított és karbahelyezett állapotban kerüljön raktározásra. A lábbelit raktározás alatt be kell zsírozni. A zsírozásra a kiadott bakancskarbantartó zsiradékot kell használni. 28.

29. A zsírozás nem állhat abból, hogy a zsiradékot kefével a lábbelire kenjük, mert az csak felületi kezelés, ami a lábbeli jóállapotban való tartását nem segíti elő. A lábbeli jókarbantartásához a zsírozást az alábbiak szerint kell elvégezni.
30. A lábbelit sártól, portól és piszoktól alaposan meg kell tisztítani. Fontos, hogy a felsőrész és talp találkozásánál semmiféle piszok ne maradjon. Ha a lábbeli kellő tisztaságú, úgy előbb langyos vízzel, majd langyos szappanos vízzel alaposan le kell mosni. Utána a lábbelit kb. 10 percig pihentetni kell. A lemosás után a nedves bőrre kb. 40°-ra hevített zsírozó anyagból annyit kell kenni, amennyit a bőr felvesz. Ezután a felkent zsiradékot kézzel a bőrbe be kell dörzsölni (masszírozni kell a bőrt). Különösen fontos, hogy a lábbeli érzékeny részénél — hátsó részen a kéreg feletti rész; a fejrészen a fejrész és szárrész találkozási előtti rész; s végül a fejrész és a talp találkozásánál — a zsiradék megfelelően be legyen a bőrbe dörzsölve. Ily eljárás mellett a már kiszáradt bőr ismét puha és rugalmas lesz.
31. A raktárba kerülő és kicselejtítésre váró lábbelieket sártól, portól és piszoktól megtisztítva kell elhelyezni.
32. A raktárolt lábbelieket időnként meg kell vizsgálni abból a célból, hogy a raktár levegője, illetve esetleges nedvessége azokra káros hatást nem fejt-e ki.

B) Használatban lévő lábbeliek:

a) Felsőrész:

33. A használatba vett lábbelinek a felső része a legérzékenyebb és arra kell legjobban ügyelni, mivel annak elhasználódása után a lábbeli már nem javítható.
34. A felsőrész jókarbantartásánál az alábbiakat kell figyelembe venni:
35. Használatbavétel előtt a lábbelit a 15. pontban leírtak szerint feketíteni kell.
36. A lábbelit a sártól és piszoktól mindennap alaposan meg kell tisztítani.
37. Hetenként egyszer, s ha a lábbeli több ízben átázott, kétféleképpen zsírozni kell. A zsírozást úgy kell végrehajtani, hogy a zsiradék ne csak a felületre érjen, hanem azt be kell

dörzsölni a bőrbbe, mert csak akkor marad a lábbeli bőre puha.

Négyhetenként a 30. pontban leírt zsirozást kell elvégezni. Ha ezt az alapos zsirozást és karbantartást 4 hetenként elvégezzük, akkor csupán a felsőnész és alsórész találkozási helyén kell továbbra is rendszeresen zsirozni. 38.

A lábbeli érzékeny részén (a szár hátsó részén a kéreg felet kétoldalt és hátul keletkező gyűrődésnél; a nyelv töve és az orrész közötti ráncok és gyűrődések, végül a felsőrész és alsórész találkozásánál) különös gonddal kell végezni a karbantartást, mert a lábbeli bőre itt törik ki legelőbb. 39.

Ha a varrások elszakadnak, úgy azt pótolni kell. Szakadás rendszerint akkor következik be, ha a bőr a karbantartás hiánya miatt megkeményedett. 40.

b) Alsórész:

A talprész karbantartása sokkal egyszerűbb. Itt az alábira kell a figyelmet felhívni. 41.

A kihullott vastalpszegeket azonnal pótolni kell. Ha a szeg helye már további szeget nem bír el (a szeg kiesik), úgy a helyét faszeggel kell pótolni és a szeget mellé kell beverni. 42.

Minden lábbelit orrvédő vassal és sarokpatkóval kell viselni (kivéve a könnyűcipőt és az ejtőernyős ugrócipőt). 43.

Ezenfelül a lábbelieket vastalpszeggel is el kell látni. Egy-egy pár lábbelibe a méret nagyságnak megfelelően az alábbi vastalpszegeket kell beverni. 44.

	égy párba	égy drb-ba
1—3 méret nagyság	86 db	43 db.
4—9 „	78 db.	39 db.
10—15 „	72 db.	36 db.
16—20 „	58 db.	29 db.

A Honvédelmi Miniszter esetenként szabályozza azt, hogy melyik alakulat nem köteles a lábbelieket vastalpszeggel ellátni (1940. évi 13. sz. Honvédségi Közlönyben közzétett 453.286/2. r.—1940. és 1943. évi 18. sz. Honvédségi Közlönyben közzétett 418.591/2. r.—1943. sz. körrendelet). A ruházati anyagszertár a lábbeliek kiszállításánál a lábbeliekhez szükséges vastalpszeget és orrvédővasat kiszolgáltatja. Ezeket az alakulatoknak a lábbeli kiadása előtt a talpakba be kell ütni. 45.

Vastalpszeg viselésére kötelezett alakulatoknál vastalpszeg nélküli lábbelit nem szabad viselni.

46. A használat következtében kiesett vastalpszegeket, orrvédővasat és sarokpatkót az alakulatok a polgári kereskedelembe szerezhetik be. (Jelenleg a ruházati anyagszertárnál is beszerezhető.)
47. A vízben és sárban huzamos ideig használt lábbelinelő számolni kell azzal, hogy a víz a bőrben lévő cserzőanyagok egy részét kimossa s ezért a talp vízszívó (szivacsos) lesz. Ha a talpszeg hiányzik és a lyukak kellően eltömve nem voltak, úgy a lábbeli átázása hamarabb fog bekövetkezni. Ilyen lábbelit csak úgy lehet megjavítani, hogy a talpat lenolajjal vagy firnisszel kenjük be. Ennek hiányában benzinenben, petróleumban, vagy más ásványi olajban oldott kb. 50° C olvadáspontú parafinba kb. 1/2 óráig tartó beállítás a talpat megfelelően tömíti. Oldatlan parafinnal való bekenés célra nem vezet, mert azt a bőr felszívni nem tudja.

C) Általában:

48. A lábbeliek karbantartására csak növényi vagy állati zsíradékot szabad felhasználni. Ezek beszerzési módját a Honvédelmi Miniszter esetenként szabályozza. (Jelenleg a ruházati anyagszertár útján szerezhető be.)
49. Ásványi eredetű olaj vagy zsíradék, így pl. a fegyverzsír, vagy fegyverolaj, motorolaj stb. lábbeli karbantartásra nem alkalmas, mert azoknak bőr karbantartó és bőrpuhító hatásuk nincs.
50. Ásványi zsírok közül egyedül a vaselin jön tekintetbe, amit az újonnan kiadott bőrcikkek leheletszerű bekenésére használunk, abból a célból, hogy a vékony vaselin réteg a bőrben lévő zsíradék eltávozását megakadályozza.
51. A fénymáz (suviksz) lábbeliek karbantartására egyáltalában nem használható, mert kénsavval, vagy más sávvá készíttik és a bőrre káros hatású vassókat tartalmaznak. (Ennek használatát a 14.123/eln. 2. r.—1938. számú rendelet el is tiltotta.)
52. Hasonlóképpen káros a lábbeliek karbantartására felhasználni a különböző elnevezések alatt forgalomba hozott bőrpuhító és konzerváló oly anyagot, melynek előállítására kellő felügyelet, illetve ellenőrzés nélkül történt.
53. A lábbelit időelőtt használhatattanná teszi a trágyalé. Ugyanis a trágyalé a bőrben lévő zsíradékot és sok olyan

alkatrészt kiold, mely a bőr élettartamát növeli. Ezért istállószolgálatban csak selejtes, de alaposan zsírozott lábbeli viselhető.

A nedves lábbelit a melegtől távol szellős helyen kell szárítani. Ugyanis a növényi cserzésű bőr (felsőrész és talpbőr) nem hőálló. A nagy és nedves meleg a bőrt elenyvesíti s így az erőszakos szárítás után a bőr először kocsonyásodik, majd megszáradva elszarusodik. Ily állapotban a bőr a rugalmasságát elveszti és törékeny lesz. A nedves lábbeli erőszakos szárítása mellett előfordul, hogy a lábbeli egyes bőr részei enyv, illetve szurok alakjában távoznak el. 54.

A lábbelit helyesen úgy kell szárítani, hogy valami száraz nedvszívó anyaggal feszesre kitömjük (szalma, újságpapír) és szobahőmérsékleten szellős helyen, tűztől távol, száríttjuk. A kitömésre használt anyagot több ízben váltani kell. 55.

A lábbelit helyesen akkor kezeljük, ha a legkisebb kopás után azonnal javíttatjuk. Különösen fontos, hogy a másfél és kettőtalpú lábbelieket akkor talpalják meg, ha a kívül levő talp elkopott, tehát a lábbeliek javításához nem szabad megvárni azt, hogy a belül lévő talp elhasználódjék. Az egytalpú lábbelit a legkisebb lyuknál már javításba kell adni. Ugyanis a lyukas lábbelinél már egy-két órás esőben való menetelés helyrehozhatatlan károkat okoz, mert az esővíz a lábbeli belsőrészt teljesen tönkre teheti. 56.

V. Különleges szabályok a nagy hideg és hő ellen.

A hideg elleni védekezésnek feltétele, hogy a lábbeli megfelelő bőségű legyen. A szűk lábbeli gátolja a vérkeringést, a véredényekben pangást idéz elő és elősegíti a fagyást. 57.

A hideg elleni védekezésnél alapelv, hogy a lábbeli oly bő legyen, hogy a lábon viselt téli óvócikkek viselése esetén ne akadályozza a mozgást, illetve a vérkeringést. Célszerű, ha a lábonviselt kapcák és harisnyák között levegőréteg van, ezért célszerű inkább több vékonyabb harisnyát (kapcát) felhúzni, mint egy vastagot. 58.

A lábbeli olyan bő legyen, hogy esetleg a talpbetétén kívül 1 pár harisnyát, vagy vászonkapcát és 1 pár gyapjúkapcát viselve a lábujjaknak még 1—1.5 cm mozgásszabadságuk legyen. 59.

60. A nagy hidegben elkerülhetetlen a nagyobb méretű lábbeli kiadása. Ilyenkor ügyelni kell, hogy a hosszban és szélességben tényleg nagyobb lábbeli kerüljön kiadásra. Pl. ha valaki 41-es közepes bőségű bakancsot (14-es) visel, annak nagy hidegben 42-es közepes bőségű (11-es) vagy esetleg 43-as közepes bőségű (8-as) lábbelit kell kiadni.
61. A lábfejek fagyásra különösen érzékenyek. Ezért ügyelni kell arra, hogy a torokban a lábbeli elég bő legyen. A lábbeli torkát szorosan befűzni nem szabad. Ha a lábra húzott téli óvócikkek (gyapjúkapca, gyapjúharisnya) mellett a lábbelit nem lehet felhúzni, úgy azt egy nagyobb számra kell kicserélni.
62. A lábfagyás megakadályozására bevált eszközök: talpbetét szalmából, szövetből, vagy papírból, továbbá szálanként gondosan összeválogatott és a lábbelibe szorosan behelyezett zsupszalma, valamint a lábra csavart ujságpapír. A kapca (papírkapca is) melegebb, mint a harisnya. Célszerű 2 pár harisnya, vagy kapca közé papír helyezése is, azonban minden ráncot gondosan el kell símtani.
63. A lábbeli bőrének megfagyását és ezzel a hidegnek a lábra áttérjedését szövet, szőrme, vagy hasonló anyagból készült, a lábbelire felhúzható papuccsal akadályozhatjuk meg.
64. A lábfagyás ellen legjobban az véd, ha láb a lábbeliben kényelmesen helyezkedik el. Ha nincs mód nagyobb (kényelmesebb) lábbeli viselésére, úgy a lábnak különféle melegtartó kapca, vagy harisnyába bujtatását mellőzni kell, mert az okvetlen lábfagyásra vezet, ily esetekben csak annyi meleg holmit szabad felvenni, mint amennyivel a lábbeli még kényelmesen viselhető. Ha nincs lehetőség nagyobb lábbeli viselésre, úgy ne a lábat, hanem a lábbelit védjük meg annak szövet, szőrme, vagy hasonló anyaggal való beborításával.
65. A nedvesség, de különösen a hólé nagy ellensége a bőrnek. A hólé könnyen behatol a bőrbe és a bennelévő egyébként oldhatatlan cserzőanyagokat is kimossa, úgy hogy a lábbeli vízhatlanságát könnyen elveszti. Ez ellen csak az alapos zsírozás, illetve a talpnak oldott paraffinba (lásd 47. pont) való áztatása segít.
66. Az átázott felsőbőrt a teljes kiszáradás előtt a karbantartó zsírral alaposan át kell zsírozni. A talp impregnálására használt impregnálószer a felsőbőrnél nem használ-

ható, mert a felsőbőrt keménnyé és merevvé teszi. Hasonlóképpen nem használható a felsőbőr karbantatózsír a talphoz, mert menetközben a karbantatózsír a talpból kinyomódik, illetve a hólé azt kimossa.

Tél idején nagy hidegben és hóban különösen fontos, 67. hogy a lábbelin a legkisebb hiányosságok is azonnal megjavíttassanak. A hóletől megpuhult bőrön a hibák gyorsan terjednek és nagyobbodnak, azt csak azonnali javítással lehet elkerülni.

Az átázott lábbelit azonnal váltjuk vagy szárítjuk (lásd 68. 55. pont), mert a nedves lábbeli a lábfagyást elősegíti.

ZMNE

Egyetemi Központi Könyvtár

84715780

